

Kunnskapsdepartementet
Opplæringsavdelingen
Postboks 8119 Dep.
0032 Oslo

Saksbehandler Ingebjørg Johannessen
Vår dato 04/11/2010
Vår referanse 10/336-2
Deres dato 21.06.10
Deres referanse 201003005

NOU 2010:7 Mangfold og mestring. Flerspråklige barn, unge og voksne i opplæringssystemet

Høringsuttalelse fra Foreldreutvalget for grunnopplæringen (FUG)

Innledning

Generelt sett er FUG fornøyd med innholdet i NOUen. Vi er spesielt fornøyd med at utvalget har problematisert begrepet minoritetsspråklige barn og også bruker begrepet flerspråklige barn (som viser til elevens flere språk og er en ressursorientert tilnærming til eleven).

Med utgangspunkt i vårt mandat har vi først og fremst fokusert på kapitler og temaer som berører grunnopplæringen.

FUG ønsker også at det skal innføres undervisning i temaet: Hjem-skole-samarbeid i introduksjonsprogrammet og for voksenopplæringen.

KAP 4:

FUG ønsker forskning på hva det er som kjennetegner de elevene som lykkes i utdanningssystemet og tar høyere utdanning til tross for at foreldrene har lav eller ingen utdanning, ingen bøker i bokhyllene og heller ikke statusgivende arbeid.

KAP 7:

FUG er opptatt av at det er høy voksentetthet og kvalifisert personale i barnehagen. Pedagogisk kompetanse i barnehagen er en forutsetning for god observasjon, kartlegging og oppfølging av det enkelte barnet. Kvalifisert personell er også viktig for å sikre gode overganger mellom barnehage og skole. FUG viser til Brennautvalgets utredning: "Fra forskertrang til lekelyst", hvor det blant annet står:

”Utvalget er opptatt av å sette inn hjelp og støtte til barn så tidlig som mulig for å sikre at alle skal få de samme mulighetene til læring og utvikling. Utvalget mener at barnehagene ikke er gode nok til å identifisere behov for særlig hjelp og støtte tidlig. Utvalget mener at tidlig intervensjon er viktig for at barn i sårbare situasjoner skal kunne få så god hjelp som mulig, og at det er behov for mer systematikk i arbeidet med å avdekke behovene til disse barna tidlig. Utvalget foreslår derfor en modell for kartlegging av barns fysiske, kognitive, språklige og sosiale funksjonsnivå. Utvalget foreslår en prosedyre for dette arbeidet i tre trinn, og foreslår at denne modellen implementeres i rammeplanen. Tidlig intervensjon forutsetter et bredt anlagt kartleggingsperspektiv der en identifiserer fysiske og kognitive så vel som sosiale og emosjonelle funksjonsproblemer hos barna. Like viktig som selve identifiseringen er også de tiltakene som iverksettes. Utvalget vil advare mot en for sterk vektlegging av kartleggingen, hvor målet blir selve kartleggingen og ikke hvordan behovene som identifiseres følges opp. Utvalget vil også presisere at det er viktig at de som skal jobbe med å avdekke disse behovene, har god kompetanse om kartleggingsverktøyene som brukes, barns utvikling og hvilke tiltak som bør iverksettes.”

Med andre ord, alle barn skal ikke kartlegges. Det er først og fremst de barna som er i gråsonen, og barn som allerede har en diagnose, som bør kartlegges. FUG ønsker at det skal settes fokus på hele barnet, ikke bare på barnets språkutvikling. Derfor må kartleggingsverktøyet også omfatte sosial, kognitiv og emosjonell utvikling hos barnet.

KAP 8:

Skolemotivasjon og innsats

FUG er positiv til at det legges stor vekt på elevers skolemotivasjon og innsats. Men FUG savner fokus på elever som opplever for mye press og sosial kontroll. Studier som er referert i IMER prosjektet (Norges Forskningsråd), viser at elever med minoritetsbakgrunn oftere sier de trives på skolen enn andre elever. De sier sjeldnere at de kjeder seg der, men det er samtidig en større andel blant dem som sier de gruer seg til skolehverdagen (Øia 2005: 19, Lauglo 1999: 15, 2000:160).

Sterkt press på skoleprestasjoner kan også føre til at flere elever blir forhindret i å delta på andre norske arenaer. Studiene og skolearbeid blir så viktig at det går på bekostning av vennskap og samspill med andre barn/ungdom utenfor skoletiden. FUG registrerer at dette er tatt opp i kapittel 15, men ønsker å understreke at dette har stor betydning for hele mennesket.

Jon Lauglo påpeker at det må forskes mer på flerkulturelle ungdommers psykiske helse. FUG er opptatt av at fokuset er på hele barnet og at psykososiale forhold

er like viktige som skoleprestasjoner i ulike fag. Lauglo stiller følgende spørsmål: " Er det særlig stor risiko for dårlig psykisk helse blant de innvandrer-ungdommene som er "slitere" i VGO ved at de får dårlige karakterer underveis i videregående skole, og som holder ut til siste slutt, for så likevel å stryke til eksamen?".

Lekser

Norske studier viser at minoritetsspråklige/flerspråklige elever i gjennomsnitt bruker mer tid på lekser enn majoritetselever. Lødding finner også at desto mer tid minoritetsspråklige elever bruker på lekser, desto mindre var sannsynligheten for at elevene falt fra i overgangen mellom ungdomsskolen og videregående opplæring.

FUG er opptatt av at skolen og skolemyndighetene ikke undervurderer leksenes betydning i barns læring og i forhold til foreldrestøtte. FUG er opptatt av at de leksene som elevene får, skal være repetisjon av kjent stoff eller at det er forberedelse til neste dag. Det skal ikke være lekser i det stoffet læreren ikke rakk å gå igjennom i løpet av dagen. Lekser i nytt og ukjent stoff kan skape frustrasjon hos elevene og en gjentakende følelse av manglende mestring og stress. FUG er også opptatt av at leksene blir gjennomgått av lærerne. Forsker Ragnar Gees Solheim sier: "Man må øve for å bli god i en ferdighet". Å vite hva man skal gjøre, er ikke det samme som å mestre dette. Foreldre er viktige aktører i barns læring, og de trenger hjelp til å forstå hva en lekse er. Etter FUGs mening skal ikke barn få lekser som gir dem opplevelse av manglende mestring, frustrasjon og negative holdninger til fag og utdanning fordi de føler at de ikke får det til.

Skoler som ikke gir noe hjemmelekse og som holder foreldrene utenfor, mangler kunnskap og baserer sin praksis på antagelser. Ifølge forsker Liv Sissel Grønmo gjør klasser hvor lærere gir lekser, det bedre enn de klassene som ikke får lekser. Men på individnivå ser man at noen elever har strategier som ikke fungerer. Hvis elevene ikke har riktige strategier for å lære, vil lekser skape frustrasjon. De bruker lengre tid og mye mer energi på å løse oppgavene. Grønmo sier at elevene må få hjelp til å lære de riktige strategiene.

Forsker Trond Buland sier at foreldre er viktige for elevers motivasjon for læring og holdninger til skole og læring. Og selv om det nå er innført leksehjelptilbud på skolene, er skolen fortsatt avhengig av å spille på lag med foreldrene.

Mange skoler legger leksene ut på læringsplattformer. Dette kan være med på å hindre oppfølging av lekser hjemme. Det er derfor viktig at foreldre får opplæring i bruk av læringsplattformer og kjennskap til skolens nettressurser.

Nasjonale prøver

Forutsetningen for å gjøre det bra på nasjonale prøver og i skolen generelt, er kvaliteten på undervisningen, lærerens kompetanse, organiseringen av undervisningen og ikke minst lærerens syn på eleven og elevens familie.

Nasjonale prøver i engelsk og norsk handler også om forståelse i faget. For mange elever kan dårlige resultater på 8. trinn sannsynligvis skyldes manglende "dybdespråk" eller abstrakt språkforståelse som er en forutsetning for å lykkes i de ulike fagene. Hvordan elevene skårer i de ulike fagene avhenger også av i hvilken grad testspråket blir praktisert hjemme (Lie mfl. 1997a). En annen faktor som spiller sterkt inn, er elevens botid i Norge.

Det er naturlig å tenke at de måleinstrumenter som brukes for å kartlegge kunnskapene til etnisk norske elever, ikke nødvendigvis passer for elever med minoritetsspråklig bakgrunn. Nasjonale prøver i norsk legger vekt på å kartlegge hele spennet fra dem som ikke mestrer lesing til dem som ligger helt i toppsjiktet. Man bruker for eksempel relativt kompliserte tabeller, og eleven må ha en viss dybdeforståelse for å oppfatte spørsmålene. I matematikk er det tekstopp-gaver som også krever en viss dybdeforståelse. Derfor er det et spørsmål om slike prøver virker demotiverende på elevene og at man bør finne andre instrumenter for denne gruppen. Dersom man velger å bruke standardprøver, er det viktig at foreldre og elever får ekstra informasjon om hva de kan lære av prøvene i forhold til dybdeforståelse.

Skoler som har en problemorientert innfallsvinkel til det flerkulturelle, vil påvirke elevens trivsel, læring og identitet. Her vil manglende mestring i norsk kunne oppleves som et problem, og det blir ofte iverksatt kompensatoriske tiltak slik at elevene tilpasses systemet, mens den ordinære virksomheten ikke endres.

Ofte erfares det som et problem at elevenes kompetanse ikke er tilpasset skolens eksisterende tilbud. Mange barn med minoritetsbakgrunn rammes negativt av likhetsprinsippet. For mange handler det om å få like muligheter gjennom ulik behandling. FUG er opptatt av at skolens holdninger til det flerkulturelle og dens elevsyn, ikke tas i betraktning når en måler skolerultatene til minoritetsspråklige elever. Skolen må også informere foreldrene om hvordan skolen har tenkt å følge opp den enkelte elev.

Tilpasset opplæring

Forskningen peker på at skolen reproducerer sosiale forskjeller ved at den samarbeider best med de foreldrene som har barn som lykkes innenfor skolesystemet (NOVA-rapport 13/03). Lærerens holdning, evne til å gi alle elevene tilpasset opplæring og kompetanse til å møte foreldre med ulik bakgrunn, er avgjørende for kvaliteten på samarbeidet. Lærerutdanningen trenger derfor et løft også når det gjelder å sette lærere i stand til å kommunisere bedre med foreldre, spesielt foreldre som har en annen bakgrunn enn dem selv.

Skal man løse utfordringen med å gi elevene tilpasset opplæring, krever det også tilpasset samarbeid med hjemmet. Prosjektarbeid og ansvar for egen læring kan skape store utfordringer for enkelte elever med minoritetsspråklig/flerspråklig bakgrunn. Forsker A. Bakken sier blant annet: "Det kan være rimelig å anta at undervisningsopplegg hvor ansvaret for læringen i større grad tillegges eleven, er bedre tilrettelagt for skoleflinke elever som klarer seg godt på egen hånd.

FORELDREUTVALGET FOR GRUNNOPPLÆRINGEN

Postboks 9360 Grønland, 0135 Oslo | Besøksadresse Schweigaards gate 15B, 0191 Oslo
Tlf 22 05 90 70 | Faks 22 05 90 71 | Org.nr. 989 628 011 | www.fug.no

Konsekvensen kan være at ungdom i økende grad blir avhengige av foreldrenes evner og skolerelevante ressurser for å få fullt utbytte av skolegangen, noe som vil kunne medføre sterkere reproduksjon.”

FUG ønsker at man i fag som krever dybdeforståelse og der det finnes litteratur på relevante språk, legger til rette for bruk av dette som tillegg til norske fagbøker. Mange fremmedspråklige elever kommer fra land der engelsk, fransk, spansk eller tysk er offisielt språk, og her vil det være mye relevant litteratur.

Informasjonsplikt

Professor Anne Hellum sier på en konferanse 16.09.2010: ”FNs kvinnekomité har i senere år understreket betydningen av at rettskunnskap for å nå fram, formidles på en måte som tar hensyn til kjønnsmessige, sosiale, kulturelle og språklige forskjeller.” En undersøkelse av hvordan statens plikt til å informere innvandrerkvinner om deres rettigheter, gjennomføres (utført av Tina Nordstrøm), viser at disse kravene ikke oppfylles. Statlige informasjonskampanjer som har minoritetskvinner som målgruppe, har utelukkende hatt fokus på forbud mot kjønnslemlestelse og tvangsekteskap. Dette kan vanskelig si noe om kravet om relevant informasjon.

FUG ønsker å påpeke at relevant informasjon både for elever og foreldre i skolesammenheng handler om skolesystemet, Norge som demokrati, foreldrenes betydning i barns læring, rettigheter knyttet til opplæringsloven og med særlig fokus på de tilfeller hvor det kreves samtykke. Skolen må sikre at foreldrene forstår innholdet i og konsekvensene av det de skriver under på. Foreldre må også få informasjon om hvordan skolen har tenkt å følge opp tiltakene, og ikke minst foreldrenes klagemulighet.

FUG er opptatt av at staten oppfyller sin opplysningsplikt og sikrer at både elever og foreldre får relevant informasjon om norsk skole allerede fra første trinn.

FUG mener at språkkartlegging ikke har noen verdi dersom det ikke blir fulgt opp med relevante tiltak. Skolen må informere foreldre om hvordan språkkartleggingen skjer og hvordan skolen har tenkt å følge det opp.

FUG ønsker at språkkartleggingen skal styrke elevens flerspråklige kompetanse ved å anerkjenne flerspråklighet som en styrke. Dette vil sannsynligvis påvirke elevens identitet og foreldrenes syn på flerspråklighet som en unik kompetanse som har verdi nasjonalt og internasjonalt. Mange foreldre tenker: ”Det viktigste er at barna lærer morsmålet, norsk vil barna lære på skolen uansett”. Det er også foreldre som nekter barn å praktisere norsk hjemme fordi det truer morsmålet. Foreldrenes holdninger til språk har stor betydning for elevens mulighet til å lære det norske språket. Hvilken status et språk og en kultur har i et hjem, påvirker elevens læring og holdninger. Det er viktig at skolen og foreldrene sammen fokuserer på begge (eller flere språk) som likeverdige. Men siden norsk er det

språket som snakkes i samfunnet, er det et viktig verktøy for å kunne lykkes i skolen, arbeidslivet og for den enkeltes deltakelse i samfunnet.

FUG ønsker at skolene i Norge skal rustes til å se på flerspråklighet blant alle elever som en styrke og ressurs. Det er en kompetanse som alle elever trenger for å kunne lykkes i den internasjonale og globaliserte virkeligheten. Ved å bruke mer morsmål på skolen, vil de også lære seg bedre norsk.

Leksehjelp

FUG er enig i at enkelte elever kan ha behov for leksehjelp på skolen. Leksehjelpen må organiseres slik at alle som ønsker det, kan benytte seg av tilbudet.

Men FUG vil også påpeke at leksehjelp på skolen ikke må utvanne foreldrenes rolle i barns læring og deres mulighet til å engasjere i seg i barnas skolehverdag. Thomas Nordahl sier i sin forskning at gjennom lekser kan foreldrene snakke om skole og fag. Videre at foreldre som viser interesse for barns faglige og sosiale utvikling på skolen, har stor betydning for barns mulighet til å lykkes og ha positiv interesse for skole og utdanning. TALIS-rapporten viser at norske lærere gir like mange lekser som de fleste andre OECD-land, men forskjellen ligger i at mange lærere i norsk skole gir lekser i tema de ikke rakk å undervise i. Det blir også påpekt at lærere ikke går gjennom leksene. Dette må skolene ta på alvor. Elevene må få tilpasset lekser som gjør det mulig for elever å lære fag, ikke lære frustrasjon og stress rundt lekser.

Organisering i grupper

FUG er opptatt av at skolen tar hensyn til det enkelte barnet og sikrer at barnet tilhører en gruppe som er pedagogisk forsvarlig for elevens læring og den sosiale og faglige utviklingen. Foreldre har sjelden forutsetninger for å forstå hvorfor eleven er plassert i den aktuelle gruppen. Dersom foreldrene ønsker forklaring, må skolen kunne begrunne sin vurdering. FUG ønsker ikke at skolene skal ha varige segregerte grupper for elever med særskilte behov. Skolen må ha en inkluderende praksis. Foreldre som ikke behersker det norske språket godt nok, må ved hjelp av tolk få informasjon om skolens praksis knyttet til fag/karakterer, organisering og annen relevant dialog om skolehverdagen til eleven. Dette gjelder generelt for alle foreldre, men spesielt i de tilfeller der det kreves foreldresamtykke, må skolen sikre at foreldre forstår innholdet i det de samtykker i.

Språklæring og kompetente lærere

FUG støtter Østbergutvalgets forslag om å sikre elevene lærere som har tilstrekkelige faglige kvalifikasjoner. FUG er opptatt av at elevene har kompetente pedagoger som har ansvar for elevenes språklæring og undervisning, og at elevene får tilpasset opplæring i de ulike fagene. FUG er bekymret for at elever som kan være svake i norsk, risikerer å få ufaglært undervisningspersonale. Kommunene og fylkeskommunene må sikre at lærere som underviser elever med

minoritetsspråklig bakgrunn, har tilstrekkelig kompetanse til å gi god undervisning til elever som har liten dybdeforståelse i norsk.

Spennvidden blant elevene når det gjelder språkkompetanse, faglig nivå og botid i Norge krever at læreren har kompetanse til å håndtere mangfoldet blant foreldre og elever.

FUG er skeptisk til språkhomogene grupper over tid. FUG mener dette først og fremst vil lette arbeidet for læreren og at det ikke nødvendigvis tjener den enkelte elev på sikt. Slike grupper vil sannsynligvis ha en negativ innvirkning på elevens identitet og mulighet til å utvikle språket i samspill med andre etnisk norske elever. Dersom elever blir plassert i språkhomogene grupper, må skolen gi en faglig begrunnelse for hvorfor man velger en slik løsning og i hvor lang tid de har tenkt å benytte seg av denne organiseringen.

FUG vil også påpeke at det er behov for et kompetanseløft både i PPT og blant skoleledere for å skape en mer inkluderende undervisningspraksis og læringsmiljø.

Kartlegging

FUG støtter Østbergutvalgets forslag om kartlegging av språkkompetansen hos elevene. Men FUG vil advare mot for sterkt fokus på kartlegging. Det må ikke skje kartlegging for kartleggingens skyld, men resultatene må følges opp med relevante tiltak som er til beste for elevens læring. Kartlegging må foretas av pedagoger med relevant kompetanse til å gjennomføre kartleggingen og tolke resultatene.

FUG er også opptatt av at språkkartlegging alene ikke er et godt nok hjelpemiddel. Elevens botid, første generasjon i Norge eller etterkommer, emosjonelle, sosiale og relasjonelle utvikling vil ha stor betydning for hvordan eleven gjør det på diverse kartleggingsprøver. Det må være åpne dører mellom skoler/kommuner når det gjelder språkkartlegging av elevene. Informasjonen må følge eleven slik at en unngår unødig kartleggingspress.

IKT i skolen

FUG støtter Østbergutvalgets forslag om å oversette flere digitale undervisningsressurser til ulike språk. Men utvalget er også opptatt av at ikke alle foreldre har mulighet eller forutsetninger til å vurdere hvilke læremidler som er best for elevene. Hvem har størst utbytte av digitale læremidler? Hva med de elevene som ikke er flinke på data, eller som er så svake i ulike fag at de er avhengig av hjelp både av læreren og av foreldre? De trenger dialogen, refleksjonen, repetisjonen og ikke minst relasjonen. På enkelte skoler må de "svake" elevene til biblioteket for å låne bøker og få hjelp av bibliotekaren for å forstå det som de ikke forsto på nettet.

Mange foreldre har ikke økonomi til å kjøpe PC. Derfor må skolen sikre at alle elever får mulighet til å jobbe med IKT og dermed utvikle sin digitale kompetanse. FUG ønsker at elevene skal sikres tilgang på PC både på skolen og etter skoletid dersom det gis lekser via og på nett. Elever og foreldre må få kunnskap om forskjellene mellom å lese en tekst i en bok og å lese en digital tekst. En lang digital tekst vil være tung å lese og kreve stor konsentrasjon. Mengden man investerer i mentalt arbeid og innsats i å tilegne seg stoff, påvirker i stor grad læringsutbyttet. Samtidig vil en PC aldri kunne erstatte lærer-elev relasjonen, sier forsker Anne Mangen. FUG er redd for at lange digitale tekster kan være krevende lesing for mange barn som ikke har god nok språkkompetanse i norsk.

Morsmålsundervisning

FUG støtter Østbergutvalgets forslag om morsmålsundervisning. Men FUG vil også påpeke at det må opprettes et system som kvalitetssikrer morsmålsundervisningen. FUG ønsker kvalifiserte morsmållærere, og at morsmålslærere får opplæring i læreplanverkets generelle del, formålsparagrafen og opplæringsloven. Dette vil kunne skape en felles forståelse for elevsyn, utdanningssystemets verdisyn og formålet med utdanningen. FUG ønsker også at morsmålslærere skal ha rapporteringsplikt overfor utdanningsmyndighetene, både om innhold, metode, organisering, lærerens kompetanse og den enkelte elevs progresjon i faget.

FUG støtter også Østbergutvalgets forslag om tettere samarbeid mellom norsklærer og lærere i morsmålsundervisningen.

Læringsmiljø

FUG støtter forslaget om å integrere mobbing av minoritetsspråklige elever i både handlingsplaner og mobbeprogrammer, siden denne mobbingen har andre dimensjoner (etnisitet, religion, gruppetilhørighet osv.) enn annen type mobbing.

FUG vil også foreslå at alle statlige organer som jobber med mobbeproblematikken, må utvide sine aktiviteter og sitt informasjonsmaterieell med minoritetsperspektivet. FUG mener også det er viktig at man i arbeidet med mobbing knyttet til etnisitet og religion, relaterer dette til arbeidet mot rasisme, antisemittisme og islamofobi.

På en skole der mange ulike kulturer og religioner er representert, kan det hende at barna har en innbyrdes kamp om hva som er tillatt og ikke tillatt, hva som er moralsk riktig og hva som er umoralsk, uten at pedagogen er klar over denne interne konflikten. En slik kamp kan også resultere i rangering av medelever. Alle disse ulikhetene skaper behov for en felleskultur der det er rom for alle religiøse uttrykk. Alle elever er likeverdige, og deres tro er en del av dem. Dette er noe alle elever må lære å ha respekt for. Skolen må også ha bevisste holdninger og handlingsplaner for hvordan de skal arbeide mot rasisme, en plan for hvordan de skal gripe inn og håndtere rasistiske uttalelser eller rasistisk vold.

FORELDREUTVALGET FOR GRUNNOPPLÆRINGEN

Postboks 9360 Grønland, 0135 Oslo | Besøksadresse Schweigaards gate 15B, 0191 Oslo
Tlf 22 05 90 70 | Faks 22 05 90 71 | Org.nr. 989 628 011 | www.fug.no

Foreldrefellesskapets betydning i arbeid mot mobbing

Et godt og sterkt foreldrefellesskap og et godt samarbeid mellom hjem og skole er nødvendig for å bekjempe mobbing på alle nivåer. Foreldre må ha tillit til at barnehagen og skolen tar mobbing på alvor og tar ansvar for å gi deres barn en mobbefri hverdag. Skolens utfordring er å involvere foreldrene i arbeidet mot mobbing. Forskningen til Thomas Nordahl viser at i de gruppene/klasseene hvor foreldre kjenner hverandre og det er et godt foreldrefellesskap, er det også mindre mobbing. Denne kunnskap må både skolens ansatte og foreldre ha.

KAP 9

Lærlingplasser og frafall

Rapporten viser til at elever med minoritetsbakgrunn har vansker med å få seg lærlingplass. Foreldre med minoritetsbakgrunn må få informasjon om hva som blir vektlagt på en arbeidsplass. Fravær og karakterer har stor betydning for å få lærlingplass. Foreldre har stor mulighet til å støtte sine barn og hjelpe dem med å komme seg på skolen og satse på fag. Selv om foreldrene ikke har høy utdanning selv eller ikke behersker det norske språket, kan de likevel gjøre en positiv forskjell. FUG vil påpeke at skolens informasjonsplikt til foreldre og eleven må innfris, slik at foreldre kan få relevant informasjon om deres betydning i barn og unges læring, og ikke minst om hvilke faktorer som fører til frafall.

Noen minoritetsspråklige barn som flytter til små kommuner, eller kommer til skoler direkte fra utlandet, kan oppleve at de ikke får den opplæringen de har behov for og krav på. Det hender at ansatte i skolen mangler relevant kompetanse blant annet om metoder og organisering. Foreldrene kjenner heller ikke sine og sine barns rettigheter. De vet ikke hvor de skal henvende seg for å få informasjon om sine rettigheter, og de kjenner heller ikke til sine klagemuligheter. Flere barn opplever nederlag på nederlag hver eneste dag.

Etter FUGs mening bør minoritetsperspektivet integreres i de nasjonale sentrene slik at det kan skapes en reell inkluderingspolitikk.

Rådgivningstjenesten

- FUG støtter ikke Østbergutvalgets forslag om adskilt rådgivningstjeneste for minoritetsspråklige elever dersom denne rådgivningstjenesten handler om karriereveiledning. FUG er opptatt av at alle karriereveiledere skal ha minoritetsperspektivet i sin utdanning, og denne tjenesten skal ligge under Utdanningsdirektoratet som er den rette faginstansen for karriererådgivning. IMDI bygger opp sin rådgivningstjeneste for minoritetsspråklige elever, på den andre siden har Utdanningsdirektoratet fokus på rådgivningstjeneste for majoritets elever. Dette innebærer etter FUGs mening en "oss og dem"- tenkning. FUG er meget skeptisk til en

forståelse som bygger på "generell rådgivning" til majoritetsspråklige elever og en "spesiell rådgivning" til minoritetsspråklige elever. Helst ønsker FUG at det blir vurdert om rådgivningstjenesten kan legges til et kommunalt nivå utenfor den enkelte skole.

- FUG ber Kunnskapsdepartementet om å styrke kompetansen og inkludere minoritetsspråklige elever under Udanningsdirektoratets oppfølgingsstruktur og organisering som er den rette skolemyndighet. FUG vil sterkt fraråde Kunnskapsdepartementet å fortsette med segregerte tiltak for minoritetsspråklige elever som legges inn under integreringspolitikk og IMDI.

FUG ser på tvangsekteskap og omskjæring som vold i nære relasjoner. Dette må derfor behandles som vold. FUG viser til Anja Bredal som også uttrykker bekymring knyttet til "generelle" og "spesielle tiltak".

KAP 14

Overgang barnehage – skole, FUG anbefaler 3-trinns modellen for kartlegging og observasjon som Brennautvalget har foreslått i sin utredning *Fra forskertrang til lekelyst*. (Se kap 7)

For barn med spesielle behov blir denne overgangen enda mer merkbar. Det er viktig at foreldre bruker god tid sammen med barna og gjør dem trygge til å møte en ny hverdag på skolen. Stig Brostrøms forskning viser at det kan være en stor påkjenning og et sjokk for mange barn å begynne på skolen, særlig for barn med spesielle behov og spesielt sosialt marginaliserte barn. Det er viktig at både foreldre og skole er klar over at det kan være en påkjenning for disse barna å begynne på skolen, derfor trenger de ekstra støtte den første tiden.

Overgangen fra barnehage/hjem til skole krever også tilpasning. Barn med spesielle rettigheter eller spesielle behov trenger en forberedelse som begynner kanskje 2 år før skolestart. Det gjelder begrepslæring, sikre spesialpedagog, assistent, lære å knytte vennskapsbånd osv.

Foreldre vet lite om hvilken informasjonsflyt det er mellom barnehagene og skolene. Det er viktig at foreldre vet om hvilken observasjon/kartlegging/testing som skjer i barnehagen, og hva som er relevant informasjon som skal videresendes til skolen. Hvorfor sendes informasjonen til skolen? Denne informasjonen må være tilgjengelig for foreldre, det vil si de må forstå hva som kartlegges, hvorfor og hvordan det vil bli fulgt opp i barnehagen og skolen. Foreldre må også vite hva de samtykker i. Det er foreldrene som skal avgjøre hvilken informasjon som skal videreføres til skolen.

FORELDREUTVALGET FOR GRUNNOPPLÆRINGEN

I rapporten om Framtidas norskfag står det blant annet: "Kartleggings- og vurderingsverktøyene som er tilpasset elever med rett til særskilt norskopplæring, bør videreutvikles, både for grunnskolen og den videregående skolen. I tillegg bør det utvikles retningslinjer for overgang fra norsk som andrespråk til vanlig norsk." FUG ønsker at disse kartleggingsverktøyene og overgangene gjøres kjent for foreldrene. FUG mener at følgende kartlegginger og overganger er spesielt viktig for foreldrene å få informasjon om:

4. til 5. trinn. (Dybdespråk og overflatespråk.)

7. til 8. trinn

Overgang 10. trinn – videregående opplæring

Innføringsklasse til vanlig undervisning:

KAP 15

FUG har fått innspill om at elever som kommer til landet som asylsøkere, er mangelfullt kartlagte når det gjelder kunnskapsnivå og eventuelle traumer. Dette skaper store utfordringer når elevene kommer inn i vanlige klasser, og det er sannsynligvis et større problem i små kommuner enn i store. FUG mener kartlegging av kompetanse, eventuelle lærevansker, traumer mv. må sikres gjennom bruk av spesialister før eleven kommer inn i klassen.

FUG har også fått bekymringsmeldinger i forhold til elever som kommer sent inn i det norske skolesystemet og overgangen til videregående skole. Praksis er etter det FUG forstår, at denne gruppen elever skal gis karakter i alle fag bortsett fra grunnleggende norsk. Elevene har rett til opptak i videregående skole selv om det ikke er gitt karakter i norskfaget.

Dette åpner for en rekke prinsipielle spørsmål.

Hvordan skal man sikre en bedre kartlegging av denne elevgruppen?

Vi står overfor den samme problematikken som knytter seg til overganger mellom barnehage og skole og mellom skoleslagene, og der mangelfull kunnskap om elevens kunnskapsnivå og sosiale ferdigheter gir seg utslag i dårlig mestring, adferdsproblematikk og oppbinding av ressurser som eller kunne vært brukt til å heve nivået i hele elevgruppen.

Hvordan stiller elevgruppen i konkurransen med den øvrige søkergruppen?

Det er naturlig å tenke seg at disse elevene ikke har samme mulighet som andre til å realisere sine ønsker for videre utdanning i og med at de vil ha lavere poengsum enn de andre søkerne.

Strategier for å sikre mestring for elever som mangler dybdeforståelse i norsk.

Språket er en vesentlig forutsetning for å kunne lære. I mange fag vil dybdeforståelsen være avhengig av at man behersker mer enn dagligtale. Etter

FUGs mening er det viktig at skolene har strategier for å møte dette problemet, både ved å gjennomføre egne kurs for å gi dybdeforståelse og ved å tilby lærestoff på et språk som eleven behersker bedre – fransk, spansk, engelsk, arabisk med mer - parallelt med norsk lærestoff.

Egne undervisningsopplegg for elevgruppen

FUG mener at grunnprinsippet i norsk grunnopplæring om at eleven skal være tilknyttet en stabil gruppe, må stå fast. Når det gjelder denne gruppen elever som har åpenbare kunnskapshull i forhold til sine jevnaldrende, skaper dette utfordringer både for læringsmiljøet og for de elevene det gjelder. Sjansen er stor for at elever med store kunnskapshull faller gjennom og opplever demotivering. I kapittel 9 har utvalget lagt frem en rekke forslag som kan være med på å løse disse utfordringene. Intensivkurs, sommerskole/forkurs mv. er foreslått som en del av løsningen. Det samme er ekstra tid i grunnskolen og Vg1. Dette er forslag som må vurderes opp mot ønsket om integrering og tilhørighet. Etter FUGs mening må det settes i verk et eget prosjekt for å finne en løsning på dette. Man må også vurdere om skolene skal tilbys ekstra ressurser og ekstern kompetanse for å løse disse utfordringene. Her er det særlig viktig å ha med seg at det er store variasjoner på antall elever og tilgang på ressurser, ikke minst fagkompetanse, etter hvor man befinner seg i landet.

KAP 17

Mangel på kunnskap om familien og hjemmet kan føre til at læreren feiltolker foreldrenes motiv for ikke å stille opp på skolen. Hvis skolen skal lykkes med tilpasset opplæring for den enkelte elev, er det viktig at læreren kjenner elevens hjemmemiljø. Foreldre er ingen homogen gruppe, derfor kan ikke skolen møte alle på samme måte.

Skolen må finne ut hvorfor enkelte foreldre ikke prioriterer samarbeid. Kan det være at det er stor avstand mellom innholdet i foreldremøtene og det behovet foreldrene har for samarbeid? Skolen må bevisstgjøres på egne holdninger og finne ut hva som må endres for å få en dialog med foreldre. Skolen må legge til rette for tilpasset samarbeid med de ulike hjemmene.

Foreldrene må få mulighet til å synliggjøre sine ressurser slik at de gjennom dialog med skolen kan bli en best mulig støtte for barnas læring. Hvis det er få foreldre som kommer på foreldremøter, eller det er foreldre som ikke ønsker samarbeid med skolen, bør det være et tydelig signal på at samarbeidsformen og innholdet i samarbeidet ikke er god nok. I slike tilfeller er det viktig at skolen tar initiativ overfor foreldregruppen med en erklært målsetting om å utvikle og styrke samarbeidet mellom hjem og skole.

FUG synes det er interessant å se at det er så stort samsvar mellom de erfaringer etnisk norske foreldre har omkring samarbeid mellom hjem og skole og

de observasjoner og refleksjoner Østbergutvalget legger frem. FUG vil særlig understreke betydningen av at lærerutdanningen gir lærerne større kompetanse i samtalen med de foresatte.

” I sum handler et godt og kompetent samarbeid om en skole og et personale som skaper tillit gjennom god innsikt i minoritetsbarnets og familiens situasjon og en kommunikasjon som skaper felles forståelse av krav og forventninger.”

FUG mener dette er nøkkelen til å få alle barn til å lykkes i skolehverdagen, og at dette er særlig viktig for elever fra minoritetsspråklige hjem. FUG mener derfor at skolelederopplæring, lærerutdanning og videreutdanning av lærere må ha sterkt fokus på dette spørsmålet. FUG mener også at man må følge opp skolene og sikre at skoler med voksende andel elever med minoritetsspråklig bakgrunn, gir sine lærere nødvendig kompetanse til både å takle de utfordringene dette fører med seg og de muligheter det gir til å berike skolehverdagen.

Det kan være mange årsaker til at noen foreldre ikke kommer på foreldremøter. Det kan være på grunn av turnusarbeid, kveldsarbeid, mangel på barnepass, enkelte foreldres dårlige erfaringer med skolen (enten fra sin egen barndom eller i forhold til sitt eget barn) eller andre årsaker. FUG vil påpeke at skolen må finne ut hvorfor enkelte foreldre ikke kommer på foreldremøter og hvordan skolen kan nå dem.

En annen faktor FUG vil trekke frem er at foreldre som ikke kommer på foreldremøter (2-3 ganger i året), likevel kan samarbeide med skolen hver eneste dag gjennom sine holdninger til skolen, fag og lærere. Foreldrenes ambisjoner og støtte til sine barns læring og utdanning er en viktig del av samarbeidet med skolen. Denne formen for samarbeid må også bli anerkjent av skolen.

Med hilsen

Loveleen Rihel Brenna
Leder i FUG

Ingebjørg Johannessen
seniorrådgiver
sign.